

1983/84:29

Tisdagen den 22 november

Kl. 15.00

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 14 innevarande månad.

2 § Svar på fråga 1983/84:5 om företagens uppgiftslämnande

Anf. 1 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Rolf Wirtén har frågat finansministern om regeringen avser att vidta åtgärder för att söka begränsa den nuvarande omfattningen av de uppgiftsinsamlingar som riktas framför allt mot näringslivet men också mot kommuner och organisationer.

Enligt arbetsfördelningen i regeringen är det jag som skall besvara frågan.

De samarbetsformer mellan staten och bl. a. näringslivet som blev resultatet av verksamheten i delegationen för företagens uppgiftslämnande (DEFU) har nu prövats i något över ett år. Det är för tidigt att redan nu utvärdera dessa samarbetsformer. Regeringen följer självfallet utvecklingen inom området.

Inom regeringskansliet bedrivs ett arbete med att se över och förenkla statliga regler. Ett av syftena med arbetet är att kommuner, näringsliv och organisationer inte i framtiden skall betungas av uppgiftslämnande som ter sig meningslöst. Jag kan nämna ett par exempel på detta arbete.

Regeringen uppdrog för ett år sedan åt statens industriverk att utreda vissa frågor om administrativa hinder för industriell utbyggnad. Enligt vad jag har erfarit kommer resultatet av verkets arbete att föreligga inom kort.

Industriministern har vidare tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att göra en översyn av de regler som staten riktar mot näringslivet. Arbetet bedrivs i nära samverkan med näringslivet och de fackliga organisationerna.

Vidare kan nämnas att stat-kommun-beredningen (C 1983:02) har som en av sina huvuduppgifter att se över formerna för samverkan mellan statlig och kommunal verksamhet. Beredningen skall därvid sträva efter att minska

krångel och ta bort onödig byråkrati i relationen mellan statliga och kommunala organ.

Anf. 2 ROLF WIRTÉN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka civilministern för svaret.

En av våra kungar sade en gång att land skall med lag byggas, och det är något som det väl råder enighet om i denna lagstiftande församling. Men det är också så att mycket av den lagstiftning som krävs i ett komplicerat samhälle som Sverige börjar kännas ganska jobbig för invånarna. Skilda grupper känner sig mer eller mindre pressade. Utan tvivel har just näringslivets folk upplevt kraven vara i många fall alltför hårda att leva med för att man samtidigt skall kunna vara produktiv, alert, innovativ och komma till skott med nya grepp, osv. Det där är vi naturligtvis mycket angelägna om att vända på.

De regeringar jag tillhörde gjorde åtskilligt för att förbättra i detta avseende och minska krångel och byråkrati. Jag har iakttagit att också civilministern, som har fått uppdraget att fortsätta vårt arbete, har i tal och skrift uttryckt sin vilja att fullfölja det. Jag måste dock konstatera att efter närmare ett och ett halvt år då ni har haft chans att fortsätta arbetet har det inte blivit några konkreta resultat. Det är med en viss ledsnad jag noterar det.

Nu säger civilministern i svaret att man tillsätter arbetsgrupper som skall jobba med det här och att industriministern inom kort kommer med vissa förslag. Vi får väl se vad de innebär. Civilministern pekar vidare på vad som har skett på stats- och kommunområdet. Men som jag sade nyss finns det inga konkreta åtgärder hittills – jag upprepar detta – som har lindrat bördorna. Särskilt gäller detta beträffande näringslivet, men också på andra områden. I stället växer hotbilden. Nya problem tillkommer. Vi hade förslaget om Fobalt. Jag vet inte vad som händer med det. Sannolikt läggs det åt sidan, men det var ett klart hot. Vi har uppgiftslämnandet till marknadsregistret, som många företagare upplever som ett nytt besvärligt arbete. Vi har eko-kommissionen, som i och för sig är ute i vällovliga syften men vars arbete säkert kommer att innebära nya, besvärliga och snärjande regler för näringslivets uppgiftslämnande till olika myndigheter.

Jag gav, herr talman, som statsråd direktiv till statskontoret att komma fram med ett förslag om en samordning av löneutbetalningar, skatte- och arbetsgivaravgiftsinbetalningar, så att man kunde få ett mycket enklare och snabbare förfarande ute på företagen. Får jag fråga civilministern: Vad har hänt med det förslaget? Det innebar en konkret åtgärd, och statskontoret har redovisat en projektplan. Ni hade kunnat låta det arbetet rulla vidare, i stället för att bara låta det ligga.

Anf. 3 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Rolf Wirtén vill här låta påskina att det under hans tid i regeringen hände förfärligt mycket konkret när det gäller avbyråkratisering och förenklingar medan det efter regeringsskiftet har tonat fram en hotbild som snarare skulle tyda på att de byråkratiska bördorna för både näringsliv

och samhälle skulle öka. Jag kan inte hålla med Rolf Wirtén om denna verklighetsbeskrivning. Den nuvarande socialdemokratiska regeringen har under sin regeringstid klart markerat en viljeinriktning och också påbörjat ett förändringsarbete. Det framläggs på olika områden förslag som på flera sätt kommer att göra det enklare för både näringsliv och samhälle.

I regeringsställning behöver vi båda, herr Wirtén, utredningsunderlag för våra ställningstaganden. Så var det när herr Wirtén satt i regeringsställning och fattade beslut om de begränsningsregler som nu gäller. Det låg en utredning till grund för det ställningstagandet. Den nuvarande regeringen behöver självfallet också utredningsunderlag. Detta betyder icke att vi inte har en klar viljeinriktning som går ut på att för både näringsliv och samhälle göra reglerna enklare.

I själva sakfrågan vill jag säga följande. Att döma av de uppgifter som jag har fått är det hitintills för tidigt att säga huruvida de bestämmelser, begränsningar och nya regler som herr Wirtén i statsrådsposition introducerade är tillräckliga. Man tycker hitintills att de har fungerat väl, men man vill ha tid på sig för att utvärdera den ordning som nu gäller.

Anf. 4 ROLF WIRTÉN (fp):

Herr talman! Civilministern säger att viljeinriktningen är att minska byråkrati och krångel. Det är bra. Jag hoppas att den skall hålla i sig och omsättas i praktiska resultat. Jag vidhåller dock, Bo Holmberg, att ni hittills inte har lyckats komma med ett enda konkret förslag för att lätta på dessa bördor.

Det pågår utredningar, säger Bo Holmberg. Det är väl riktigt att man behöver ett bra underlag för sina beslut – det har jag all respekt för. Men det måste gå undan. Det måste hända något med en större snabbhet. Vi har nu väntat uppemot två år.

Det förslag som jag nämnde har ändå statskontoret lagt fram en projektplan för. Jag upprepar min fråga: Varför gör man inte mera åt detta förslag? Det skulle betyda en väldig lättnad för näringslivet om man kunde samordna alla dessa inbetalningar, skicka dem till en mottagare i stället för som nu till tre.

Herr talman! När man av ekonomiska skäl – räntevinster – vill snabba på inbetalningarna av skatter och avgifter har bördan på näringslivet vuxit. Företagen får göra tätare inbetalningar. I stället för 12 inbetalningar per år gör företagen nu 24. Här har bördan alltså vuxit i stället för minskat. Det går åt fel håll, Bo Holmberg. Det är inte bra.

Får jag slutligen fråga: När kommer arbetsgruppen att bli färdig med sitt arbete? Har man någon tidsplan för det?

Anf. 5 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Jag vidhåller att det är en felaktig verklighetsbeskrivning när herr Wirtén påstår att regeringens ambitioner snarare är att krångla till det ytterligare för samhälle och näringsliv än tvärtom. Det är att måla en partipolitisk bild av diskussionen, som inte är korrekt. Jag har inte velat börja

denna diskussion med att fråga mina borgerliga vänner från tidigare regeringar vad som blev av allt antibyråkratiarbete. Det blir intressant att ta upp den diskussionen om ett tag. Jag har velat börja arbetet med att redovisa regeringens ambitioner, införa ett allvarligt syftande arbete och försöka peka på resultat, inte att börja en partipolitisk pajkastning när det gäller vad som har åstadkommits i dessa frågor. Statskontoret arbetar med uppdraget, och jag har ännu inte givit regeringen någon rapport eller något underlag för ställningstagande, men det kommer.

Anf. 6 ROLF WIRTÉN (fp):

Herr talman! Någon pajkastning har jag verkligen inte ägnat mig åt, Bo Holmberg. Jag vet inte vad som har föranlett honom att påstå det. Jag har försökt säga till Bo Holmberg att ambitionen tycks vara den rätta, men att resultat hittills inte har blivit lättnader, utan t. o. m. – i ett avseende som jag exemplifierade – en ökad börda. Jag tror inte att det går att bestrida – det är en riktig verklighetsbeskrivning, Bo Holmberg.

Vidare frågar Bo Holmberg vad jag kan peka på för resultat från de borgerliga regeringarna. I det svar jag har fått, herr talman, redovisar Bo Holmberg just en av de åtgärder vi vidtog, nämligen att tillsätta den grupp som skall granska alla utgående enkäter och krav på uppgifter från näringslivet – en följd av DEFU-arbetet. Det är ett konkret resultat, som vi åstadkom. Får jag också, herr talman, peka på den av folkpartiregeringen framlagda antikrångelpropositionen med ett sjuttioal konkreta åtgärder, som ledde till lättnader för allmänheten.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1983/84:143 om rätten till s. k. dagstudiestöd

Anf. 7 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Birger Hagård har frågat mig om jag delar hans syn att det i nuvarande kärva ekonomiska tider med krav på besparingar över hela linjen ter sig stötande och orimligt att samhällsstöd skall utgå för deltagande i kurser av ren och oförtäckt semesterkaraktär och om jag avser att vidta några åtgärder för att förhindra att dagstudiestöd utgår vid folkhögskolekurser som har karaktären av "familjeveckor".

Dagstudiestöd utgår till studerande vid folkhögskolor enligt bestämmelser i studiestödslagen och folkhögskoleförordningen. De kurser för vilka dagstudiestöd beviljas skall anordnas enligt de allmänna riktlinjer som gäller för folkhögskolan. De skall vara godkända av skolöverstyrelsen (SÖ).

Centrala studiestödsnämnden (CSN) har föreslagit att rätten till studiestöd vid folkhögskola skall begränsas till vissa typer av kurser. Jag har inte velat biträda CSN:s förslag i detta avseende. Det skulle nämligen enligt min mening vara mycket svårt för SÖ och CSN att ta ställning till vilka kurser i det rikhaltiga utbudet vid folkhögskolorna som skulle ha särskilt värde framför

andra, eller vilka kurser som de enskilda skulle ha särskilt behov av.

Jag anser att vi bör slå vakt om det stora mått av frihet folkhögskolorna har att anordna kurser som, med folkhögskoleförordningens ord, "främjar allmän medborgerlig bildning". Sedan ligger det ett ansvar på SÖ att de kurser som man godkänner för statsbidrag och därmed indirekt också för studiestöd verkligen uppfyller folkhögskoleförordningens krav. Jag utgår från att SÖ inte godkänner en kurs som över huvud taget inte kan karakteriseras som utbildning.

Nr 29

Tisdagen den
22 november 1983

---

*Om rätten till s. k.
dagstudiestöd*

Anf. 8 BIRGER HAGÅRD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret på min fråga, men tyvärr kan jag inte säga att svaret i allt är tillfredsställande.

Bakgrunden till frågan är att en vuxenutbildningsnämnd i ett av våra län – närmare bestämt Östergötlands län – har avslagit ansökningar om dagstudiestöd för deltagande i s. k. föräldrautbildningskurser under en vecka på folkhögskola. Motiveringen var att vuxenutbildningsnämnden menade att man inte skulle bevilja anslag till rena semesterveckor. Besluten om avslag överklagades hos centrala studiestödsnämnden, som på formella grunder ansåg att vuxenutbildningsnämnden handlat felaktigt.

Det är naturligtvis inte det enskilda fallet som är intressant i det här sammanhanget, utan det är själva principfrågan. Det har funnits åtskilliga liknande kurser där deltagarna har kunnat få s. k. dagstudiestöd – och det är inte litet: det uppgår till 396 kr. om dagen; uppdelat på en s. k. inkomstdel på 216 kr. per dag plus en internatdel på 180 kr. per dag. Förutom de nämnda s. k. familjeskolorna, som ordnats i Habo och Rimforsa, har det varit fråga om en kurs som hette Friskvård/alternativ semester, som ordnats av ABF tillsammans med Väddö folkhögskola.

Det är bra att familjerna får vara tillsammans. Men är detta någonting som det allmänna skall stödja med bidrag? Självfallet skadas allmänhetens respekt för och tilltro till myndigheterna, om bidrag utgår till att täcka rena semesterkostnader. Man ser det som ett sätt att sko sig på samhället. Samtidigt finns det många angelägnare fall, där det inte finns medel till stöd.

Statsrådet svarar att hon inte har velat biträda CSN:s förslag om att begränsa rätten till studiestöd till vissa typer av kurser, eftersom det då skulle bli svårt för SÖ och CSN att ta ställning till vilka kurser som skulle vara värda att stödja. Utbildningsministern erinrar samtidigt om att man enligt folkhögskoleförordningen skall ge stöd till sådana kurser som främjar allmän medborgerlig bildning, och hon utgår ifrån att skolöverstyrelsen inte godkänner en kurs som över huvud taget inte kan karakteriseras som utbildning. Men vad finns det som inte kan karakteriseras som allmän medborgerlig bildning, och vad finns det som inte kan karakteriseras som utbildning?

Jag finner det angeläget att man gör någonting i det här sammanhanget, och jag frågar statsrådet: Är det rimligt att 396 kr. per dag utgår till "semesterkurser"? Anser statsrådet att man kan hysa tilltro till att skolöverstyrelsen verkligen ser till att det blir en rättelse i de här fallen?

Om vissa studerandes ekonomiska situation

Anf. 9 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Jag kan inte ta ställning till det enskilda fallet eller den enskilda kursen. Däremot vill jag rent allmänt gärna säga att det inte kan vara meningen att stöd skall utgå till utbildning som har ren semesterkaraktär. Men det är inte enbart fråga om att sådana kurser inte skall få dagstudiestöd. Det är inte meningen att folkhögskolan skall anordna sådana kurser. Det är här SÖ:s roll som tillsynsmyndighet kommer in, liksom naturligtvis också folkhögskolornas eget ansvar när det gäller att se till att de kurser och utbildningar man anordnar är av hög kvalitet, något som är mycket viktigt när huvudmän har så stor frihet som folkhögskolorna har.

Det är viktigt att debatten förs om sådant som är på gränsen till vad som är rätt och riktigt i dessa sammanhang, så att tillsynsmyndighet och folkhögskolor uppmärksammar detta och vi får klarare linjer.

Anf. 10 BIRGER HAGÅRD (m):

Herr talman! Nu skulle jag verkligen vilja tacka utbildningsministern för svaret, för det här svaret var betydligt mer rakt på sak än det hon först läste upp.

Avsikten är uppenbarligen att en liten debatt som den vi för här skall kunna leda till att man på skolöverstyrelsen får ögonen på vad som sker och skärper sig, så att man inte bifaller "vad-som-helst-kurser". Dessutom skall det kunna leda till att också de enskilda folkhögskolorna besinnar sitt ansvar i sammanhanget och inte ordnar kurser som är på gränsen till vad som kan betecknas som utbildning och som – såsom i det här fallet – kan väcka anstöt hos medborgarna i allmänhet, eftersom vi trots en ymnig bidragsflora inte kan hjälpa många av dem som har det besvärligt.

Jag vet att utbildningsministern strax skall besvara en annan fråga som gäller studiemedel, och vi vet ju att studenterna har det ekonomiskt kärvt. I tider då det fordras åtstramning på alla punkter är det givet att det kan väcka anstöt, om det mycket lättvindigt utbetalas bidrag till sådant som i pressen karakteriserats som "stöd till förtäckt semester".

Jag hoppas att det blir en bättre tingens ordning och skulle inte ha något emot om utbildningsministern återkommer med förslag till stramare föreskrifter eller om regeringen utfärdar stramare föreskrifter för skolöverstyrelsen i detta sammanhang. Huvudsaken är att någonting görs.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1983/84:153 om vissa studerandes ekonomiska situation

Anf. 11 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Margot Wallström har frågat mig om jag ämnar vidta några åtgärder för att underlätta för studerande vid yrkespedagogiska linjer att genomföra sina studier.

Av statsfinansiella skäl beslöt riksdagen efter förslag i 1983 års budgetproposition att utbildningsarvode inte längre skall lämnas till studerande på handels- och kontorslärarlinjen, industri- och hantverkslärarlinjen och vårdlärarlinjen. Dessa studerande får därmed finansiera sina studier med studiemedel på samma sätt som det stora flertalet högskolestuderande. Beslutet gällde dock inte studerande som påbörjat sina studier på dessa linjer före den 1 juli 1983.

Jag vill erinra om att jag i samband med mitt förslag anförde att sloandet av utbildningsarvodet på dessa utbildningslinjer kan komma att förändra rekryteringen till linjerna. Jag förutsatte därför att universitets- och högskoleämbetet noga skulle följa utvecklingen i detta avseende. Ännu har detta inte givit anledning för regeringen att vidta några åtgärder. Jag kan dock försäkra Margot Wallström att jag kommer att följa utvecklingen med uppmärksamhet.

Anf. 12 MARGOT WALLSTRÖM (s):

Herr talman! Först ett tack för svaret. Tyvärr är det svårt att ens med bästa vilja tolka det som särskilt positivt.

Skall man vara beredd att offra både hus och hem, om man som vuxen vill studera på heltid? Får verkligen statsmakten helt och hållet ändra villkoren för studierna från ansökningstillfälle till studiestart? Det frågar nu de studerande vid handels- och kontorslärarlinjen samt vårdlärar- och industri- och hantverkslärarlinjerna. Jag har fått brev från många av dem som utbildar sig i Karlstad, och jag kan lova utbildningsministern att det är skakande läsning.

De flesta av dem som antagits och påbörjat sin utbildning har många års yrkeserfarenhet, familj och hus, vilket är lika med skulder och ekonomiska förpliktelser. Så här säger en av dem som skrivit till mig:

”Min ekonomiska situation är ohållbar. När jag började utbildningen fick jag chockbeskedet om slopat utbildningsarvode. Då hade jag sagt upp min anställning. Jag har villa med stora lån och andra fasta utgifter. Min fru jobbar halvtid. Eftersom studiemedel ska tas upp med halva beloppet när man söker bostadsbidrag så får man inte någon hjälp där heller. Jag får säkerligen avbryta mina studier vid årsskiftet, om inte någon förändring sker.”

Finns det ingen möjlighet att göra något, undrar de som skrivit till mig.

Läxan om att spara på samhällets medel har vi väl alla lärt oss numera. Men i detta fall är risken stor att ”spar-läxan” blir den enda läxa dessa elever kommer att lära sig. Ca 40 % av eleverna i Karlstad säger sig nämligen överväga att hoppa av utbildningen vid årsskiftet. Då har man väl överträtt gränsen, där sparandet hotar verksamheten i sig.

Mot denna bakgrund vill jag fråga utbildningsministern: Tycker inte också utbildningsministern att det är hög tid för UHÄ att uppmärksamma, undersöka och föreslå åtgärder för att motverka problemet?

Tisdagen den
22 november 1983

Om vissa studerandes ekonomiska situation

Anf. 13 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Jag vill först erinra om att det var så sent som på senvåren som riksdagen – inkl. Margot Wallström, antar jag – fattade beslut om detta. Eftersom beslutet kom så sent här i riksdagen såg UHÄ till att de som sökte till dessa linjer fick information om att förändringar var på gång. Man fick alltså brev såväl i mars månad som i maj månad om att så var fallet, för att det inte skulle komma som en kalldusch sedan riksdagen väl hade fattat beslut. Det är den information jag har fått av UHÄ, att sådana brev har gått ut.

Det är nu allmänt att beklaga att vi måste vidta sådana här försämringar för dessa studerande, för de befinner sig, precis som Margot Wallström säger, i en situation då det blir mycket svårt ekonomiskt för dem att genomgå sin utbildning. Ändock vet vi att budgetläget är sådant att vi på alla håll och kanter måste försöka skära ned utgifterna, och en åtgärd är då att man bestämmer att de studerande även på den här linjen får klara sig med samma studiemedel som de flesta andra högskolestuderande.

Det här var ett förslag som jag lade fram till riksdagen, och riksdagen har ställt sig bakom det. Vad vi nu skall göra är att se vad som händer. Jag är helt säker på att UHÄ håller den här frågan noggrant under kontroll, eftersom detta har uttalats i propositionen och riksdagen har understrukit detta i sitt beslut.

Anf. 14 MARGOT WALLSTRÖM (s):

Herr talman! Man får då hoppas att UHÄ verkligen följer utvecklingen när det gäller den här frågan. Det allvarliga är just uppgifterna om att så många faktiskt överväger att av ekonomiska skäl avbryta sin utbildning. Dessa studerande kan tydligen inte heller få någon hjälp av de sociala myndigheterna. Många av dessa studerande har försörjningsplikt, och det är långt ifrån alla som kan ta privata lån som kanske skulle läggas ovanpå tidigare lån.

Meningen är ju ändå inte att man skall lägga ned utbildningen. Jag tycker att det är ledsamt att den här gruppen kommer så hårt i kläm som tydligen blir fallet. Därför anser jag att det knappast är lönt att diskutera beskedet om det slopade utbildningsarvodet. En del påstår att de inte fick detta besked, förrän det slutliga beskedet om antagningen kom. De tyckte att det var mycket sent, därför att somliga har planerat att påbörja denna utbildning sedan många år tillbaka. Därför kom detta verkligen som en kalldusch. Men jag hoppas att man håller ögonen på detta och att man ändå kanske kan göra något för att underlätta för dessa studerande.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om lagstiftningen
om vårdnad och
umgänge*

Anf. 15 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Birthe Sörestedt har frågat om justitieministern anser att lagstiftningen om vårdnad och umgänge är tillräcklig och om möjligheten att verkställa domstolarnas beslut är tillfredsställande.

Sedan den 1 juli i år gäller nya lagregler på det område som Birthe Söresteds fråga avser. En utgångspunkt för dessa regler är att föräldrarna i första hand bör försöka lösa sin konflikt i samförstånd. Verkställighet av ett avgörande om vårdnad eller umgänge bör tillgripas först sedan alla ansträngningar har gjorts för att få barnet överlämnat på frivillighetens väg.

De nya bestämmelserna innebär att verkställighetsförfarandet har effektiviserats. En nyhet är att de allmänna domstolarna kan kombinera ett avgörande om vårdnad eller umgänge med ett föreläggande vid vite för en förälder att lämna ifrån sig barnet.

Även i förfarandet vid länsrätt är vite det huvudsakliga tvångsmedlet. Om verkställighet av ett vårdnadsavgörande annars inte kan ske eller om det är nödvändigt för att undvika att barnet lider allvarlig skada, kan länsrätten dock besluta att barnet skall hämtas genom polismyndighetens försorg. Vid verkställighet av ett avgörande om umgänge är möjligheterna att tillgripa hämtning mer begränsade.

I samband med den nya lagstiftningen ändrades också bestämmelserna i brottsbalken om straff för egenmäktigt förfarande med barn. Ändringen innebär att det straffbara området har utvidgats och att straffet för grova brott har skärpts till fängelse i högst två år. I vissa fall kan ett bortförande eller kvarhållande av barn ske i sådana former att gärningen är att anse som olaga frihetsberövande. Straffet för detta brott är fängelse i högst tio år.

Även den som medverkar till ett brott eller som skyddar en brottsling kan göra sig skyldig till en straffbar handling. Både gärningsmannen och medhjälparen riskerar att bli föremål för frihetsberövande eller andra tvångsingripanden som kan bli aktuella under en förundersökning.

Sammanfattningsvis anser jag att den nuvarande lagstiftningen är tillräcklig och att möjligheten att verkställa domstolarnas beslut är tillfredsställande.

Anf. 16 BIRTHE SÖRESTEDT (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret.

Barnens behov är och måste vara utgångspunkten på detta område. Om vuxna människor inte kan komma överens om vårdnads- och umgangesfrågor får detta inte gå ut över barnen. Barnens intressen måste först och främst tas till vara, så att barnen kan ha en god kontakt med båda föräldrarna, släktingar och kamrater. De måste också ha möjlighet till en regelbunden skolgång.

Det är viktigt att de här frågorna sköts på ett varsamt sätt och att resurser sätts in för att nå en överenskommelse som båda föräldrarna accepterar. Det måste också ske så skonsamt som möjligt för barnen. Men i en del fall lyckas

*Om lagstiftningen
om vårdnad och
umgänge*

inte föräldrarna lösa vårdnads- och umgängesfrågan i samförstånd, och då blir ett domstolsförfarande nödvändigt. Ibland varken kan eller vill föräldrarna acceptera ett domstolsbeslut. Det kan då uppstå situationer där barnen utsätts för särskilda påfrestningar. Detta innebär ofta en lång tids ovisshet, som måste upplevas som mycket pressande av föräldrarna, men framför allt av barnen.

Jag vill därför fråga justitieministern: Varför tar verkställighet av ett beslut om vårdnad och umgänge så lång tid?

Anf. 17 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Jag delar verkligen Birthe Sörestedts uppfattning att det är angeläget att de här frågorna löses i samförstånd och att det i första hand gäller att se till barnens intressen. I barnens intresse är det också viktigt att verkställigheten sker snabbt. Men det är inte alltid som en snabb verkställighet är till gagn för barnet. Det primära bör vara att över huvud taget undvika tvångsmedel. Därför brukar man ofta uppdra åt en socialtjänsteman eller någon annan lämplig person att verka för att den som har hand om barnet frivilligt lämnar barnet ifrån sig. Lyckas inte det, måste man tillgripa vite eller hämtning. Ibland misslyckas vitet, och man måste ta till hämtning. Då kommer man in i en oerhört svår avvägningssituation. Till en början måste man ju veta var barnet befinner sig. Vidare måste man noga pröva ifall barnet klarar en sådan process. Det är angeläget att hämtningen utförs på ett sätt som är så skonsamt som möjligt för barnet.

Avslutningsvis vill jag göra den allmänna kommentaren att skilsmässor och andra separationer i de flesta fall innebär stora påfrestningar för både barnen och föräldrarna. Under de senaste åren har många kommuner börjat erbjuda föräldrarna hjälp att bearbeta sina konflikter och i samförstånd söka lösningar för framtiden. Erfarenheterna av sådana här s. k. samarbetsamtal är goda. En utgångspunkt för den nya lag som gäller fr. o. m. den 1 juli i år och som jag redogjorde för är att ta till vara den hjälp som erbjuds av socialtjänsten, familjerådgivningen och andra rådgivande organ.

Anf. 18 BIRTHE SÖRESTEDT (s):

Herr talman! Uppenbarligen förekommer det att föräldrarna har hamnat i en låst situation. Jag är helt medveten om svårigheterna och motsättningarna då man skall väga mellan å ena sidan den skada som ett eventuellt polisingripande kan åsamka barnen och å andra sidan den skada som barnen utsätts för då de förhindrats att träffa den andra föräldern.

Ett fördröjande i den rådande situationen ger inte den möjlighet som är önskvärd, att föräldrarna skall kunna lösa frågan i samförstånd, även om situationen så att säga har varit låst från början. Enligt den nya lagen är det fullt möjligt att ingripa. Jag vill fråga: Varför ingriper man inte mot föräldrar i de fall då det är en annan person som är medhjälpare?

Anf. 19 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Om någon person försöker att på ett brottsligt sätt förhindra en hämtning eller ett annat ingripande är hans förfarande åtalbart, och då ankommer det på åklagarmyndigheten att pröva om åtal skall komma till stånd.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1983/84:145 om ändrad valkretsindelning i Malmöhus län**Anf. 20** Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Knut Wachtmeister har frågat mig om jag avser att lägga fram ett förslag till ny valkretsindelning i Malmöhus län i så god tid att reglerna kan tillämpas vid 1985 års riksdagsval.

Frågan om valkretsindelningen i Malmöhus län har diskuterats i olika sammanhang under senare år. I en promemoria från 1980 föreslog en särskild utredare att indelningen skulle ändras så att den s. k. fyrstadskretsen och Malmöhus läns valkrets avskaffades och ersattes av tre geografiskt sammanhängande valkretsar. Någon proposition lades emellertid inte fram på grundval av promemorian.

När frågan om ändrad valkretsindelning i Malmöhus län senast debatterades i riksdagen för ungefär ett år sedan framhöll min företrädare att det var angeläget att beslut om valsyste­met fattas i största möjliga enighet mellan de politiska partierna. Han avsåg också att undersöka förutsättningarna för att uppnå en sådan enighet.

Enligt vad jag har erfarit har det hittills inte funnits förutsättningar för en politisk uppgörelse i frågan. Jag avser emellertid att fortsätta undersökningarna för att se om det numera finns sådana förutsättningar.

Anf. 21 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag skall be att få tacka justitieministern för svaret på min fråga.

Frågan om valkretsindelningen i Malmöhus län har verkligen dragits i långbänk. Den s. k. fyrstadskretsen, dvs. städerna Lund, Malmö, Landskrona och Helsingborg, tillkom år 1921. Den gången var det motiverat, eftersom både näringsverksamheten och befolkningsstrukturen var väsentligt skilda åt på landsbygden och i de fyra större städerna.

Nu är läget ett helt annat. Många har de förslag varit som gått ut på att ändra valkretsindelningen.

År 1974 tillsattes en utredning, som 1977 lade fram sitt förslag. Där föreslogs, just som statsrådet säger, att fyrstadskretsen skulle upphöra och att man i stället skulle indela länet i tre sammanhängande valkretsar.

Utredningen var inte enig. Tre av de socialdemokratiska ledamöterna tyckte att man borde utreda frågan ytterligare, och till den ändan tillkallade

*Om ändrad val-
kretsindelning i
Malmöhus län*

den dåvarande justitieministern, Petri, en utredning som skulle undersöka möjligheterna att nå politisk enighet.

År 1980 framlade han sitt förslag, och då stöddes det av alla de fyra demokratiska riksdagspartierna. Men som statsrådet sade nyss blev det aldrig någon proposition, därför att det inte gick att få någon enighet. Enligt vad statsrådet Petri den gången sade var det folkpartiet som i slutändan inte ville vara med.

Nu säger statsrådet att det inte under företrädarens tid har gått att få enighet men att statsrådet avser att fortsätta undersökningarna. Det ger mig anledning till två följdfrågor.

Sedan justitieminister Rainer lämnade sitt svar har det inte skett några personförändringar som kan föranleda att man ändrar ståndpunkt. Därför skulle jag vilja veta om justitieministern delar min uppfattning att det inte är tillfredsställande att nu ha en valkretsindelning som inte är sammanhängande. En av kommunerna i Malmöhus läns valkrets, Höganäs, ligger genom den nya kommunindelningsreformen helt avskild från länet i övrigt, och det är naturligtvis inte bra.

Kommer alltså statsrådet att försöka påverka ett eventuellt tredskande parti att ändra sig, så att vi kan få enighet?

Den andra frågan blir då: Kommer statsrådet att i så fall senast i vår lägga fram en proposition? Om ett år börjar ju nomineringarna till valet, och därför behöver en proposition framläggas under vårriksdagen.

Jag vore tacksam om jag fick svar på dessa två frågor.

Anf. 22 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Jag är kanske litet främmande för terminologin "att påverka tredskande personer". Jag kommer emellertid att ta upp en överläggning, och jag vill konkretisera mitt svar genom att säga att det kommer att ske redan i december i den arbetsgrupp i grundlagsfrågor som finns, med representanter över partigränserna.

Anf. 23 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Det gläder mig, och förvånar mig kanske samtidigt litet grand, när statsrådet säger att det vore honom fjärran att försöka påverka någon. Men jag tror att statsrådet under sin fortsatta ämbetsutövning kommer att få rikliga tillfällen att behöva påverka tredskande politiker, så att de gör som han tycker att de bör göra. Jag är tacksam för att statsrådet nu skall försöka ta upp den här frågan igen och se om det kan bli något resultat.

Statsrådet är den tredje justitieministern som jag plågar med att ställa frågor om valkretsindelningen i Malmöhus län. Jag hoppas också att han skall bli den sista. Med det menar jag att frågan bör få en positiv lösning inför nästa val.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1983/84:149 om åtgärder mot viss utredningsverksamhet rörande obetalda skatteskulder m. m.

Nr 29

Tisdagen den
22 november 1983

*Om åtgärder mot
viss utrednings-
verksamhet
rörande obetalda
skatteskulder
m. m.*

Anf. 24 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Gunnar Hökmark har frågat mig om jag avser att vidta någon åtgärd mot den typ av "medborgargarde" som enligt Gunnar Hökmarks mening har organiserats av LO-distriktet i Stockholm i syfte att få tag på personer med obetalda skatteskulder och ofullgjorda löneåtaganden.

Ekonomisk brottslighet och annan oegentlighet, bl. a. inom området för skatter och avgifter, utgör ett stort problem i vårt samhälle. Insatserna mot sådan verksamhet har intensifierats under de senaste åren. Som bekant arbetar nu den av regeringen år 1982 tillkallade särskilda kommissionen med att föreslå ytterligare åtgärder inom området.

En genomgående svårighet när det har gällt att bekämpa den ekonomiska brottsligheten har varit att denna, till skillnad från den mera traditionella kriminaliteten, endast i mindre mån kommer till myndigheternas kännedom genom anmälningar och andra uppgifter från enskilda. Detta förhållande har säkerligen sin grund i att brottsligheten oftast saknar enskilda offer. Detsamma gäller i fråga om olika former av skatteflykt. Numera torde man dock ha kommit till allmän insikt om att ekonomisk brottslighet och skatteundandraganden påtagligt drabbar alla medborgare.

Att de fackliga organisationerna känner ett särskilt ansvar för att oegentlighet av det slag som är aktuellt nu motverkas är fullt förståeligt. I princip bör enligt min mening detta uppmuntras, eftersom deras medverkan kan vara ägnad att stärka insatserna på området. Jag förutsätter givetvis att tillättna metoder begagnas.

Vad jag känner till i den aktuella frågan ger mig ingen anledning att vidta några åtgärder.

Anf. 25 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Vi har alla ett ansvar för att rättsväsendet värnas. Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på min fråga, men jag måste beklaga att han i det svaret mer ser till de olika kollektivens rätt att undersöka enskilda människors förhållanden än till värnet om de enskilda människornas rätt.

Jag tror att det i ett rättssamhälle är farligt om enskilda människor, vare sig det är individer eller organisationer, börjar ta rättvisan i egna händer. Då riskerar man att få två olika typer av lagar, dels de lagar som är reglerade och kontrollerade av offentliga myndigheter, dels de lagar som baserar sig på vad opinionen i en viss fråga tycker. Vi har den senaste tiden sett exempel på att den typen av dubbelt rättsväsende faktiskt är förödande för enskilda människors rättssäkerhet.

Det är beklagligt att justitieministern svarar som han gör. I ett läge där det finns krav på att en viss typ av brottslighet skall bekämpas, är det viktigt att den brottsligheten verkligen bekämpas. Det är också viktigt att de rättsvärdande institutionerna försvarar uppfattningen att det är det offentliga rättsväsendet som skall värna lag och rätt. Justitieministerns svar här kan inte

*Om åtgärder mot
viss utrednings-
verksamhet
rörande obetalda
skatteskulder
m. m.*

tolkas på annat sätt än att han uppmuntrar enskilda personer och organisationer att ta rättvisan i egna händer.

LO-distriktet i Stockholm har kallat sina aktioner – då man rusar in hos enskilda företagare och ställer krav på uppgifter, drar med sig massmedia och misstänkliggör enskilda människor – för en folkresning mot fiffel. Folkresning mot fiffel – bara uttrycket leder mina tankar in på otäckta banor. Det har att göra med medborgargården, det har att göra med rättskipning utanför det offentliga rättsväsendet.

Justitieministern säger i sitt svar att hans uppmuntran endast sker på villkor att de metoder som begagnas är tillåtna. Innebär det, herr justitieminister, att även andra typer av medborgargården har en uppmuntran att vänta från justitieministern, så länge de inte begår olagliga handlingar? Är detta förenligt med kraven på individens rättssäkerhet?

Vem drar gränsen för vilka krav som LO-distriktet i Stockholm har rätt att ställa på enskilda människor? Vem drar gränsen för vilken rätt man har att gå in hos enskilda företagare? Och, herr justitieminister, vad händer den som råkar ut för att bli oskyldigt misstänkliggjord av LO-distriktet, som i sin tur har uppmuntran från landets justitieminister?

Justitieministerns svar är beklagligt.

Anf. 26 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Jag har inte uppmanat och tänker inte uppmana enskilda att ta rättvisan i egna händer eller uppmuntra bildandet av medborgargården eller enskild polisverksamhet.

Gunnar Hökmark, bakgrunden till de förhållanden som vi diskuterar här är en helt annan. Jag tror att vi kan vara överens om att det är ett ofta konstaterat förhållande att sådana arbetsgivare som inte fullgör sina skyldigheter gentemot det allmänna eller gentemot arbetstagarna i hög grad bidrar till en snedvridning av konkurrensen inom sin bransch. De utgör därför ett hot mot seriöst arbetande företagare och ytterst mot sysselsättningen inom branschen. Mot bl. a. den bakgrunden har de fackliga organisationerna genom arbetsrättslagstiftningen fått en vetorätt mot att en arbetsgivare anlitar icke anställd arbetskraft, om åtgärden kan antas medföra åsidosättande av lag eller kollektivavtal eller om den annars kan antas strida mot vad som är allmänt godtaget.

Det är mot denna bakgrund som de fackliga organisationerna har ett befogat intresse av att skaffa sig information inom detta område.

I sammanhanget kan jag också nämna att statliga myndigheter enligt upphandlingsförordningen, i dess nuvarande lydelse, skall göra särskild kontroll av anbudsgivares skötsamhet när det gäller fullgörandet av betalningsskyldigheter beträffande skatt och allmänna avgifter. Även i denna fråga har facket intresse av insyn.

Anf. 27 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Justitieministern hävdar att han inte har uppmuntrat bildandet av medborgargården och liknande polisiär verksamhet. Men vad

kallas det förfarandet att enskilda organisationer och enskilda människor i organiserad form tillkallar press och representanter för andra massmedia och med dem åker runt till olika företag, rusar in och kräver att få se uppgifter, kräver att få se fakturor redovisade för sig? Är det inte en typ av uppgifter som i ett rättssamhälle skall skötas av offentliga myndigheter?

Det är farligt att, som justitieministern nu gör, uppmuntra den typen av verksamhet.

Fackliga organisationer har liksom alla andra i vårt samhälle ett intresse av att alla företag och alla människor sköter sina skatteskulder, sina löneskulder och allting annat, men det är inte den frågan detta gäller. Frågan gäller om Sveriges justitieminister ser positivt på denna typ av verksamhet.

Vad händer den företagare som faktiskt är oskyldig och som fått massmedia på sig och den vägen blivit misstänkliggjord i organiserad form? Vad händer de människor som skräms till att tro att de har plikt och skyldighet att lämna ut uppgifter till LO-distriktet? Det är faktiskt så att ett lands justitieminister i ett rättssamhälle har anledning att värna om inte bara enskilda organisationers rätt att göra det ena och det andra utan också om enskilda individers rätt. Det är beklagligt att justitieministern inte tar på sig den uppgiften.

Jag skulle likväl vilja fråga: Vad händer den oskyldige? Rättsväsendet är ju till för att garantera att ingen blir dömd utan att ha befunnits skyldig. Det är till för att garantera att rätt skipas enligt lag.

Anf. 28 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Jag har till uppgift att se till att lag och rätt följs. Vad jag har sagt i mitt svar – och det står jag för – är att de fackliga organisationerna har ett vitalt intresse av god insyn i den typ av affärer som det här är fråga om.

Anf. 29 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! När det gäller intresset att bevaka att fiffel och fusk inte förekommer utgör inte fackliga organisationer något undantag. Men fackliga organisationer har heller ingen särställning i rättssamhället. Varför kan inte LO-distriktet i Stockholm gå med sina misstankar till polisen, så att ärenden av den arten kan hanteras så som de skall hanteras i ett rättssamhälle? Varför skall LO-distriktet i Stockholm av justitieministern ges en särställning? Det är de facto vad som sker här i kammaren.

Anf. 30 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Jag har inte givit LO-distriktet i Stockholm någon särställning, men jag har svarat på frågan, som avsåg just detta LO-distrikt.

Anf. 31 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Justitieministern har här i kammaren givit LO-distriktet i Stockholm en uppmuntran att rusa runt hos enskilda företagare och kräva in fakturor och andra uppgifter för att kontrollera om de fullgjort sina åtaganden eller ej. Detta är fakta.

Nr 29

Tisdagen den
22 november 1983

---

*Om åtgärder mot
viss utrednings-
verksamhet
rörande obetalda
skatteskulder
m. m.*

*Om reglerna för
avställning av
motorfordon*

Anf. 32 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Jag har inte sagt ett ord om i vilka former denna bevakning skall bedrivas och i vilka former facket skall skaffa denna rättmätiga insyn.

Anf. 33 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Justitieministern har i sitt svar sagt följande: "Vad jag känner till i den aktuella frågan ger mig ingen anledning att vidta några åtgärder." Dessutom har justitieministern i sitt svar sagt att han uppmuntrar denna typ av aktiviteter. Detta är fakta.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1983/84:141 om reglerna för avställning av motorfordon

Anf. 34 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Börje Stensson har frågat mig om regeringen kommer att vidta några åtgärder för att avskaffa möjligheten till reducerad skatt och försäkring vid avställning av fordon.

Avställningsinstitutet har tillkommit för att fordonsägare skall ha möjlighet att slippa betala fordonsskatt och trafikförsäkring under de perioder då de inte använder sina fordon. Med tiden har institutet emellertid kommit att användas för delvis andra syften än det som det skapades för och i en omfattning som inte var förutsedd. Bland de avställda fordonen finns således – förutom de säsongavställda – fordon som endast för mycket kort tid tagits ur trafik liksom fordon som tagits ur trafik för gott. Jag kan exempelvis nämna att det 1974 fanns drygt 200 000 avställda fordon. I dag är siffran nära 800 000. Detta har lett till en kraftigt ökad belastning på bilregistret samtidigt som rutinerna för av- och påställning framstår som tungrodda och arbetskrävande.

Regeringen har därför tillkallat en utredare med uppdrag att granska avställningsinstitutet i bilregistreringen. Utredaren har fått i uppgift att göra en förutsättningslös översyn.

Detta arbete kan naturligtvis leda fram till olika resultat. Ett alternativ kan vara att det nuvarande avställningsinstitutet behålls i sina huvuddrag, ett annat att institutet helt eller delvis slopas. I direktiven poängteras att ett alternativ utan något avställningsinstitut av det slag som nu finns förutsätter att utredaren redovisar vilka förändringar detta bör leda till bl. a. när det gäller fordonsskatten för fordon som används säsongvis och när det gäller premieberäkningen för trafikförsäkringen.

Anf. 35 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Curt Boström för svaret på frågan.

Såvitt jag förstår är det inte bara den kraftiga belastningen på bilregistret

som ger anledning till utredningsanspråken. Det föreligger också önskemål om att så långt möjligt behålla skatteinkomsterna, som ju minskar vid avställning av motorfordon. Men då glömmar man bort att fordon som inte rullar inte heller åsamkar kostnader i form av vägslitage. Vidare minskar olycksriskerna när många fordon är avställda. Avställningarna är ju vanliga vintertid. Undantas möjligheten att få ett visst ekonomiskt utbyte av att avregistrera sin bil vintertid, ligger det nära till hands att man nyttjar sin bil även i vanskliga vinterväglag.

Vidare är det så, att skulle idén med minskade möjligheter till avställning av t. ex. motorcyklar genomföras skulle motorcykelägare drabbas särskilt hårt. Får de inte möjlighet att hålla nere sina mycket höga försäkringspremier genom avställning vintertid, kommer säkerligen väldigt många att få göra sig av med sin motorcykel. Får jag fråga kommunikationsministern: Kan det vara en tanke i det hela att begränsa motorcyklismen på våra vägar?

Det kan finnas anledningar att se över regler och rutiner vad gäller bilregistret. Det är angeläget med besparingar och förenklingar i myndigheternas verksamhet. Men i det här fallet, som i alla andra möten mellan medborgare och myndigheter, måste "kundens" – just nu motorfordonsägarens – intressen väga väldigt tungt.

Måste det inte vara intressant för statsmakterna att bilen används när ägaren har mest nytta och glädje av den, och att det ger ett ekonomiskt utbyte för bilägaren att låta bilen stå viss tid? Regeringen håller på att klampa in, tycker jag, på bilistens rättighet att söka dra ned sina kostnader för att över huvud taget kunna ha bilen kvar. Det är ju på sommaren – semestertiden – som de många bilarna rullar till och från fritidsstugor. Familjen reser till gemensamma fritidsupplevelser i kustlandskapen och svensk fjällvärld.

Det ligger så till, borde kommunikationsministern påminna sig, att stjäla regeringen avställningsmöjligheten för vissa bilägare, då är ni också på väg att stjäla möjligheten att behålla bilen.

En annan synpunkt: Tror inte kommunikationsministern att kollektivtrafiken ökar markant vintertid bl. a. med hänsyn till att många bilar i de stora tätortsområdena är avställda? Det bör också vara ett intresse för regeringen.

När byråkratianspråk och medborgares fri- och rättigheter bryts mot varandra, förefaller det som om byråkratins synpunkter väger allra tyngst. Det är vad som kan framskytts i direktiven – och även, tycker jag, i det svar jag har fått från statsrådet beträffande den här frågan.

Anf. 36 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jag tycker att Börje Stensson skall läsa svaret en gång till. Då bör han kunna konstatera att det i direktiven sägs klart och tydligt att eventuella förändringar inte skall drabba fordonsägaren ekonomiskt. Skulle det vara så att man gör en förändring i avställningsinstitutet, innebär det inte att fordonsägaren skall drabbas.

Som också Börje Stensson påpekat har den ökade avställningen inneburit ett onödigt tungrott och arbetskrävande system.

Tisdagen den
22 november 1983

*Om persontrafiken
på järnvägssträckan
Göteborg-
Strömstad*

Anf. 37 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! Det finns en passus i svaret som jag ställer mig litet fundersam inför. Det talas där om att man "helt eller delvis" skulle slopa avställningsmöjligheten. Jag vill minnas att det också stod så i pressmeddelandet i december. Om denna möjlighet helt skulle slopas, kan man tänka sig att reglerna för försäkringspremier och skatter måste ändras. Men om den delvis slopas, herr kommunikationsminister, vad händer då?

Anf. 38 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Mitt svar att de förändringar som görs inte skall drabba fordonsägarna ekonomiskt står fast. Meningen är att man skall förenkla systemet och, som jag sagt, undvika den byråkrati som nu uppkommit på grund av att antalet avställningar ökat. Det är inte på något sätt avsikten att försöka komma åt fordonsägarna ekonomiskt.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1983/84:154 om persontrafiken på järnvägssträckan Göteborg-Strömstad

Anf. 39 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jens Eriksson har påstått att samtliga tåg fr. o. m. nästa år kommer att köra förbi fyra hållplatser i norra Bohuslän och har mot denna bakgrund frågat mig om jag ser någon möjlighet att förhindra denna försämring av kommunikationerna i norra Bohuslän.

Enligt de ramar som riksdagen dragit upp är det SJ självt som fattar beslut i tidtabellsfrågor. Självfallet strävar SJ efter att göra sådana förändringar i trafiken att den blir så bra som möjligt. Därmed ökar resandet, och SJ får ett bättre resultat.

Vad gäller tågtrafiken på Bohusbanan, dvs. mellan Göteborg och Strömstad, har jag inhämtat att SJ planerar att fr. o. m. nästa sommar sätta in fler tåg, förkorta restiderna och delvis införa fasta avgångstider för tågen.

För norra Bohuslän innebär planen att restiden mellan Strömstad och Uddevalla i vissa fall förkortas med 10 minuter. Tågen kommer dessutom att gå på attraktivare tider. För att möjliggöra dessa förbättringar kommer två tåg att sluta göra uppehåll vid fyra hållplatser. Alla platser längs bandelen kommer dock att få minst fyra tåguppehåll per dag.

Jag vill till sist säga att det kan finnas fall där SJ av ekonomiska skäl inte har möjlighet att tillgodose alla lokala önskemål om förbättringar i tågtrafiken. Läns huvudmännen, som är ansvariga för den lokala och regionala kollektivtrafiken, kan i sådana fall köpa tjänster av SJ som t. ex. innebär fler förbindelser och ytterligare tåguppehåll.

Anf. 40 JENS ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret.

Det kan kanske synas litet konstigt och övermaga att besvara kommunikationsministern med en i ordets dubbla bemärkelse så enkel fråga som att tågen kör förbi fyra stationer i norra Bohuslän. Men för den som bor i en kommun, där tre av fyra möjligheter att kliva på tåget tas bort, är frågan tillräckligt allvarlig. Vad gör man när man inte kan få gehör för kravet att tågen skall stanna? Jo, då tvingas man till slut att gå högst upp och påtala det orimliga i SJ:s beslut och begära hjälp. Det är precis vad jag gjort i dag.

Vi har i norra Bohuslän under många år kämpat för att få behålla vår järnväg. Den har flera gånger varit i farozonen, och det har länge funnits planer på att lägga ned den eller åtminstone dess norra del.

I början av 1970-talet började man nedrustningen. Man stängde och sålde järnvägsstationer, och man slutade att satsa på viadukter över järnvägen. Man körde t. o. m. parallellt med bussar på landsvägen. Men så kom oljekrisen, och den borgerliga regeringen satsade mer på kollektiv trafik och då också på järnvägen.

Vi frågar oss nu oroligt i norra Bohuslän om vi är tillbaka i 1970-talet och om detta är ett led i strävandena att få ned lönsamhet och resandefrekvens, så att järnvägen kan läggas ned. Vi frågar oss också om det är lättare för SJ att försämlra och lägga ned järnvägar nu när vi fått en socialdemokratisk regering och om det är en sådan SJ-politik kommunikationsministern vill ha. I så fall är det olyckligt, ty det drabbar en glesbygd, en glesbygd där vi nyligen inordnat järnvägen i lokaltrafiken, men där tågen nu åker förbi.

I de bygder där detta inträffar bor många gamla människor, som inte har bilar, och att åka taxi är dyrt. Även turismen under sommaren drabbas.

De hållplatser som dras in har många resande som går av och på tågen, bl. a. på grund av att det finns många stugor längs kusten som betjänas av järnvägen. Det är emellertid taktiskt att göra neddragningarna nu på hösten. Nu är inte stadsborna ute i glesbygderna, och då är det inte så många som ger ljud ifrån sig. Många har emellertid ringt från andra orter och är bekymrade. Det borde rimligtvis oroas även kommunikationsministern när järnvägen försämras på det sätt som sker.

I det svar jag har fått säger kommunikationsministern att det är SJ självt som fattar beslut i fråga om tågtidtabellerna och att man vill göra det så bra som möjligt. Här blir emellertid effekten den rakt motsatta. Man försämlrar i hög grad för människor som behöver anlita tågen.

Kommunikationsministern säger att det är två tåg som kommer att sluta att göra uppehåll. Ja, herr statsrådet, det går inte så många fler tåg. Det går tre tåg i var riktning, om jag inte har räknat fel. Det ena slutade att göra uppehåll för ett tag sedan, och de andra två skall sluta nu. Det finns alltså inte särskilt mycket mer att dra in på.

Nr 29

Tisdagen den
22 november 1983

---

*Om persontrafiken
på järnvägssträckan
Göteborg-
Strömstad*

Tisdagen den
22 november 1983

*Om persontrafiken
på järnvägssträc-
kan Göteborg-
Strömstad*

Anf. 41 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Att från tågtidtabellerna övergå till att föra en övergripande diskussion om den socialdemokratiska regeringens syn på SJ tycker jag är att gå bra långt.

Det förslag vi lade fram i den nuvarande budgeten innebär bl. a. att vi går in med en miljard kronor för att avlasta SJ:s ekonomi. SJ befann sig i en mycket svår ekonomisk situation när vi tog över. I dag har vi kunnat presentera förslag som innebär att SJ skall ha en ärlig chans att kunna fortsätta att fungera som en folkets järnväg.

Jens Eriksson befarar att SJ:s planerade trafikomläggning är ett första steg mot nedläggningen av banan. Bohusbanan ingår, Jens Eriksson, i riksnätet. Det betyder att järnvägstrafiken skall finnas kvar under överskådlig tid. Vidare skall Bohusbanan rustas upp, så att det blir möjligt att köra tågen med en hastighet av 90 km/tim.

Jag upprepar att SJ självt handlägger frågan om tågtidtabellerna. Är det fråga om nedläggning av bandelar, blir det en regeringsfråga. Kommunerna har också möjlighet att överklaga därest SJ har planer på att sluta med stationsuppehåll, och det finns f. n. sådana ärenden. De är ute på beredning, och regeringen kommer i sinom tid att ta ställning.

Avslutningsvis vill jag säga att den socialdemokratiska regeringen faktiskt har skapat förutsättningar för att järnvägstrafiken skall kunna bibehållas även i sådana områden där man kan tala om ren glesbygd.

Anf. 42 JENS ERIKSSON (m):

Herr talman! Det enda skäl jag har hört till att man skall sluta att stanna med tågen är att man tjänar tio minuter. Om det nu går att öka hastigheten till 90 km/tim, kan man kanske hoppas på att det går att stanna vid samtliga stationer och ändå tjäna tio minuter.

Jag reser ofta med tåg mellan Strömstad och Göteborg, och tågen är ganska ofta tio minuter försenade. Om man lade ned möda på att tjäna in dessa tio minuter i stället för att sluta att stanna vid stationerna, gjorde man någonting konstruktivt och någonting som skulle vara till hjälp och glädje för människorna.

Vi kan leva med litet förseningar, så viktigt är det inte att komma fram tio minuter förr eller senare. Men när tågen slutar att stanna, blir det en kostnadsfråga. Då försämras kommunikationerna i en glesbygd, som i hög grad är beroende av tågen.

Det gläder mig att höra att den socialdemokratiska regeringen inte har för avsikt att ytterligare försämra eller lägga ned järnvägarna. Men det är ändå ett steg i den riktningen, när tågen slutar att stanna vid stationerna i glesbygden. Då försätts människorna i en besvärlig situation, det kan ingen förneka.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Föredrogs och hänvisades

Skrivelse

1983/84:72 till utrikesutskottet

11 § Föredrogs och hänvisades

Redogörelse

1983/84:10 till finansutskottet

12 § Föredrogs och hänvisades

Motion

1983/84:164 till finansutskottet

13 § Föredrogs men bordlades åter

Skatteutskottets betänkande 1983/84:6

Socialutskottets betänkanden 1983/84:8 och 9

14 § Anmälades och bordlades

Motionerna

1983/84:165 av *Lars Werner m. fl.*

1983/84:166 av *Lars Werner m. fl.*

Förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 (prop.

1983/84:25)

1983/84:167 av *Elving Andersson* och *Kjell Mattsson*

1983/84:168 av *Claes Elmstedt*

1983/84:169 av *Rune Torwald m. fl.*

1983/84:170 av *Anna Wohlin-Andersson*

Ny organisation för postverket (prop. 1983/84:34)

1983/84:171 av *Lars Werner m. fl.*

Vissa naturgasfrågor (prop. 1983/84:47)

1983/84:172 av *Gunnar Biörck* i Värmdö

1983/84:173 av *Ing-Marie Hansson* och *Arne Gadd*

Vissa högskoleorganisatoriska frågor (1983/84:52)

1983/84:174 av *Tore Claeson m. fl.*

1983/84:175 av *Claes Elmstedt m. fl.*

Lokaltågen i Storstockholm (prop. 1983/84:54)

1983/84:176 av *Nils Nordh* och *Inge Carlsson*

1983/84:177 av *Lars Werner m. fl.*

Fortsatt stöd för åtgärder för att ersätta olja, m. m. samt för investeringar

inom energiområdet (prop. 1983/84:62)

Tisdagen den
22 november 1983

*Meddelande om
interpellationer*

15 § Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkande

1983/84:3 Ändring i lagen om kungörande i mål och ärenden hos myndighet
m. m. (prop. 1983/84:7)

Skatteutskottets betänkande

1983/84:10 Ändring i lagen med tulltaxa (prop. 1983/84:22 och 1983/84:37)

Lagutskottets betänkande

1983/84:9 Ändring i utsökningsbalken (prop. 1983/84:33)

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1983/84:9 Ändring i studiestödslagen (prop. 1983/84:4)

16 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 21 november

1983/84:53 av *Sven Henricsson* (vpk) till kommunikationsministern om ökat utnyttjande av järnväg för tunga transporter:

Riksvägnät och länsvägnät är i dag i huvudsak upplåtna för 10 tons axeltryck och 16 tons boggitryck. Sedan axel- och boggitrycket höjdes från 8/12 till 10/16 har i huvudsak inga åtgärder för höjd bärighet företagits. Förhoppningarna har stått till samarbete mellan transportörerna, skärpta bestämmelser mot överlastar osv. Gjorda erfarenheter visar att det blir allt vanligare med överlastar. Stora resursförstärkningar skulle behövas för effektivare kontroll. En i förhållande till marknaden icke obetydlig överkapacitet inom åkerinäringen har i sin tur varit ägnad att pressa många ekonomiskt svaga i branschen – vilket i sin tur stimulerat till överträdelser. Det gäller i hög grad de s. k. svartåkarna.

De belagda vägnarnas tillstånd vad gäller jämnhet, spårdjup, krackelering m. m. har kartlagts genom en belägningsinventering under 1982. Närmare 20 % av det belagda vägnätet kräver angeläget åtgärder, till stor del omedelbart. Även tillståndet för många broar har aktualiserat kostsamma reparationer.

Den här beskrivna situationen måste hela tiden betraktas mot bakgrunden av en ständigt växande volym tunga transporter på vägarna. Enligt transportrådets prognos kommer f. ö. lastbilstransporterna att öka mest fram till sekelskiftet och därvid passera järnvägstransporterna. Vidare måste man notera önskemålen från näringslivets företrädare att få öka axel/boggitrycket ytterligare i föregivet syfte att pressa transportkostnaderna.

I detta sammanhang bör nämnas att ett återställande av vägnätet i

acceptabelt skick och dessutom ytterligare investeringar för vidmakthållande av standarden i syfte att undgå kapitalförstöring innebär miljardkostnader för staten.

Statens järnvägar har i dag enligt uppgift från huvudkontoret en 50-procentig överkapacitet. Antalet transporter av lastade godsvagnar uppgår i dagsläget till ca 2 miljoner per år. Då det gäller grundkapaciteten, infrastrukturen, får SJ svara för hela kostnaden, trots att man bara tar i anspråk en del av infrastrukturen. Om SJ hade samma krav på betalnings-skyldighet för utnyttjad infrastruktur som t. ex. den tunga landsvägstrafiken har på landsvägssidan, då skulle järnvägsalternativet bli tillgängligt för nya och väsentligt större volymer – ofta då som s. k. kombitrafik i samarbete med åkerinäringen.

Trots att 1979 års trafikbeslut innebar att man skulle slopa det tidigare gällande trafikgrensvisa kostnadsansvaret, och trots att man uttalade sig för att de avgifter som tas ut för en järnvägstransport så långt som möjligt skulle anpassas till de samhällsekonomiska marginalkostnaderna, så är det fortfarande stor skillnad mellan järnvägstrafik och landsvägstrafik då det gäller att betala "inträdesbiljetten" till infrastrukturen. På landsvägssidan kostar fordonsskatten för dragbil och släpvagn med ca 51 tons totalvikt ca 15 000 kr. En lastbil i fjärrtrafik kör 225 enkelturer per år, och om man slår ut denna infrastrukturkostnad per enkeltur blir det 67 kr. Eftersom ekipaget motsvarar två järnvägsvagnar blir omräkningen "per järnvägsvagn" 34 kr.

Enligt SJ:s beräkningar ligger infrastrukturkostnaden för godstrafiken på 1 000 milj. kr. per år. Utslaget på de 3 miljoner lastade vagnar, som är den kapacitet som ryms inom infrastrukturen, blir det 333 kr. per vagn. Detta skall jämföras med nyssnämnda 34 kr. vid jämförelse med landsvägsförhållanden.

Av samhällsekonomiska och statsfinansiella skäl är det angeläget att uppnå ett bättre utnyttjande av tillgängliga transportresurser. Härvid aktualiseras frågan om att föra över långväga, tung trafik från väg till järnväg och då i samverkan med åkerinäringen, t. ex. genom kombitransporter. Men detta innebär att kraven på järnvägstrafiken måste motsvara de krav som ställs på landsvägstrafiken.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga kommunikationsministern:

Överväger regeringen – inte minst i syfte att åstadkomma besparingar – åtgärder i syfte att stimulera till ökad användning av järnvägen för tunga, långväga transporter?

1983/84:54 av *Thorbjörn Fällin* (c) till statsministern om viss utnämning till justitieråd:

Uppgiften som justitieråd och domare i högsta domstolen är av utomordentligt central betydelse i det svenska samhället. Som högsta rättsvårdande myndighet har högsta domstolen att övervaka att de grundläggande principerna för rättssamhället kan upprätthållas. Högsta domstolens politiskt fristående ställning markeras av att justitieråden inte kan avsättas genom politiska beslut.

Tisdagen den
22 november 1983

*Meddelande om
interpellationer*

Uppgiften som justitieråd ger således en särställning i det svenska samhället. Det innebär också att särskilda krav måste ställas vid utnämning till justitieråd för att högsta domstolens auktoritet inte skall gå förlorad. Noggrannhet vid beredningen av sådana ärenden är särskilt betydelsefull.

Är statsministern villig att ge riksdagen en redogörelse för vilka överväganden som gjordes vid utnämningen av förutvarande justitieministern till justitieråd och ledamot av högsta domstolen och hur beredningen av detta ärende skedde?

1983/84:55 av *Ulf Adelson* (m) till statsministern om viss utnämning till justitieråd:

I regeringsformens 7 kap. 2 § stadgas: "Vid beredningen av regeringsärenden skall behövliga upplysningar och yttranden inhämtas från berörda myndigheter." Enligt praxis sker vid utnämningar av justitieråd sådan beredning bl. a. genom konsultationer med högsta domstolen.

Högsta domstolen är sista prövningsinstans, och dess ledamöter ingår i lagrådet. Att utnämningen av justitieråd bör ske efter ingående prövning och med beaktande av högsta domstolens integritet har hittills varit självklart i vårt land. Det beredningsförfarande som föregått sådana utnämningar har ansetts utgöra en garanti för att justitieråden utnämns på korrekta grunder. När regeringen den 10 november utsåg den förutvarande justitieministern till justitieråd skedde det under stor brådska. Konsultationerna med högsta domstolen tycks ha varit begränsade. Statsministern har senare medgivit att utnämningen var ett misstag. Statsministern har också medgivit att utnämningen och formerna för denna påverkades av personliga hänsyn.

Är statsministern villig att ge riksdagen en redogörelse för vilka överväganden som gjordes vid utnämningen av förutvarande justitieministern till justitieråd och ledamot av högsta domstolen och hur beredningen av detta ärende skedde?

1983/84:56 av *Jan-Erik Wikström* (fp) till statsministern om viss utnämning till justitieråd:

Det är en väl utbildad praxis, och har ansetts som en självklarhet, att utnämningen av ledamöter i högsta domstolen beretts genom konsultationer med domstolen. Oavsett vilken regering som haft att handlägga ärenden om utnämning av justitieråd har denna praxis följts – av hänsyn till domstolens kompetens och integritet. När den avgående justitieministern den 10 november utsågs till justitieråd skedde det med exceptionell brådska. Statsministern har i efterhand medgett att utnämningen påverkades av personliga hänsyn och att den måste betecknas som ett misstag.

Med hänvisning till detta vill jag fråga statsministern:

Är statsministern villig att ge riksdagen en redogörelse för vilka överväganden som gjordes vid utnämningen av förutvarande justitieministern till justitieråd och ledamot av högsta domstolen och hur beredningen av detta ärende skedde?

17 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framstälts

den 21 november

1983/84:171 av *Inga Lantz* (vpk) till justitieministern om översyn av straffen för misshandelsbrott:

En man dömdes i tingsrätten till fyra månaders fängelse för att ha misshandlat sin sammanboende. Svea hovrätt mildrade domen till skyddstillsyn och böter. I domen sågs bl. a. att utredningen i målet visar att kvinnan stundtals använt sin intellektuella överlägsenhet till att dominera och provocera mannen. Hans i målet aktuella övergrepp mot henne bör ses mot bakgrund av dessa förhållanden.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga justitieministern:

Bedömer regeringen, mot bakgrund av det aktuella fallet, att det behövs en översyn av tillämplig lagstiftning?

1983/84:172 av *John Andersson* (vpk) till industriministern om domänverkets verksamhet:

Domänverket har helt nyligen upphävt det sju år gamla direktiv som stadgar att systemet med arbetstagarägda maskiner bör avvecklas. Man avser nu i stället att under de kommande två åren införa 60 nya arbetstagarägda maskiner. Domänverket ämnar också använda sig av externa entreprenörer samt rotpostförsäljning.

Upphävandet av direktivet från år 1976 betecknas från fackligt håll som helt oacceptabelt.

Med anledning av det inträffade vill jag ställa följande fråga till industriministern:

Avser industriministern att vidta några åtgärder med anledning av en ökad privatisering i domänverket?

1983/84:173 av *Lars Ernestam* (fp) till finansministern om sekretessreglerna för bankinspektionen:

Bankinspektionens erinringar i etikfrågor mot banker och vissa andra företag som står under inspektionens tillsyn är sekretessbelagda. Det kan exempelvis gälla kritiska synpunkter, som från allmänhetens synpunkt är av stort intresse eller frågor som brott och skatteflykt.

Avser statsrådet att vidta åtgärder för att förändra sekretessreglerna för bankinspektionen?

Nr 29

Tisdagen den
22 november 1983

---

*Meddelande om
frågor*

Tisdagen den
22 november 1983

*Meddelande om
frågor*

1983/84:174 av *Pär Granstedt* (c) till statsrådet Birgitta Dahl om vissa skadeverkningar av högspänningsledningar:

En medicinsk studie som utförts i Stockholms län tyder på ett samband mellan högspänningsledningar och tumörsjukdomar hos barn.

Vilken betydelse anser statsrådet att ett sådant samband, om det bekräftas, bör få för den svenska energiplaneringen?

1983/84:175 av tredje vice talman *Karl Erik Eriksson* (fp) till statsrådet Bengt Göransson om rätt att visa videoinspelade TV-program på vårdinrättningar:

Vid många av våra sjukvårdsinrättningar har man skaffat video. På en del ställen har t. ex. en Lions Club som gåva överlämnat videoapparater till ett sjukhus.

Detta har upplevts som mycket positivt, då det skulle ge möjlighet att spela in TV-program som patienterna gärna vill se, men som går t. ex. på kvällstid och som man av detta skäl eller av andra orsaker inte kan se direkt.

Det har dock visat sig att gällande lag inte tillåter att t. ex. ett kvällsprogram i TV spelas in och visas för patienterna på dagtid vid senare tillfälle.

Vid direkt förfrågan i något fall har uppgetts att inspelning på video får ske, och man får sedan visa programmet för en patient i taget men ej för en grupp patienter.

Alla berörda upplever denna bestämmelse som mycket otymplig.

Enligt min mening bör gällande bestämmelser ses över, så att det blir möjligt att vid sjukvårdsinrättningar spela in program som sänds på "oläglig" tid för patienterna och sedan visa dessa program vid läglig tid.

TV-programmen är inte bara en underhållning och förströelse, de kan också för speciellt långvårdspatienter vara ett medel för mental stimulans.

Jag vill med hänvisning till det anförda ställa följande fråga till statsrådet Bengt Göransson:

Är statsrådet beredd medverka till att gällande bestämmelser ändras, så att det blir möjligt att vid vårdinrättningar spela in TV-program för att visa dem för patienter vid för dessa lämpliga tidpunkter?

1983/84:176 av *Gunnar Biörck* i Värmdö (m) till finansministern om ansvaret för PK-bankens verksamhet:

Med anledning av de senaste veckornas händelser har, av naturliga skäl, många frågat sig vem eller vilka som bär ansvaret för PK-bankens verksamhet. Bl. a. är det av intresse att få veta hur PK-bankens ordförande och styrelse utses och hur dessa personer arvoderas.

Vill finansministern benäget redogöra för detta och därvid ange om det finns anledning att överväga förändringar i styrelsens sammansättning?

1983/84:177 av *Sigvard Persson* (c) till kommunikationsministern om saltningen av vägar vintertid:

Användningen av salt som halkbekämpningsmedel vid vinterväghållningen medför dels miljömässiga och sanitära olägenheter, dels stora skadeverkningar på fordon och vägar. Dessa förhållanden har bl. a. påtalats i en centermotion 1981/82:790. Trafikutskottet anförde i sitt betänkande 1981/82:16 bl. a. att väg- och trafikinstitutet (VTI) i samarbete med korrosionsinstitutet på uppdrag av vägverket studerar säkerhets- och framkomlighetsproblemen vid olika trafikförhållanden samt saltningens inverkan i olika avseenden.

Vägverkets generaldirektör Per Anders Örtendahl har i en TT-intervju för några dagar sedan slagit larm om att landets broar blivit svårt åtgångna av saltningen i kombination med den tunga trafiken. Vad som hittills upptäckts betecknas i intervjun som toppen på ett isberg. Vägverket upptäcker ständigt dolda fel i brokonstruktionerna.

Mot bakgrund av det anförda vill jag fråga kommunikationsministern:

Vilka åtgärder tänker kommunikationsministern vidta för att i fortsättningen förhindra och åtgärda sådana olägenheter och skadeverkningar som nu förorsakas av saltet som halkbekämpningsmedel på våra vägar?

18 § Kammaren åtskildes kl. 16.10.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert

Nr 29

Tisdagen den
22 november 1983

---

*Meddelande om
frågor*